

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Менеджменту, адміністрування та права

**Кафедра ЮНЕСКО “Філософія людського спілкування” та
соціально-гуманітарних дисциплін**

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни

**Для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної і заочної форми навчання, спеціальностей:**

141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

Харків
2022

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет Менеджменту, адміністрування та права
Кафедра ЮНЕСКО “Філософія людського спілкування”
та соціально-гуманітарних дисциплін

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни

Для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної і заочної форми навчання, спеціальностей:
141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням Науково-
методичної ради факультету
Менеджменту,
адміністрування та права
Протокол № 4
від “5 ” “ 12” 2022 р.р.

Харків
2022

УДК 025.4.03(072)

I – 74

Схвалено
на засіданні кафедри ЮНЕСКО
«Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол № 5
від “22” “листопада” 2022 р.

Рецензент: Н. І. Моїсєєва, канд. філос. наук, доц.

I 74 Інформаційна підтримка наукової діяльності: метод. вказ. для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної і заочної форми навч., спеціальності: 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка/ Держ. біотехнолог. ун-т; уклад. Н. М. Ніколаєнко. – Харків, 2022. –30с.

В методичних вказівках наведено стислу характеристику предмету, тематику лекційних, практичних занять за курсом, теми для дискусій і написання рефератів.

Видання призначене студентам другого (магістерського) рівня вищої освіти денної форми навчання, спеціальності: 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка.

УДК 025.4.03(072)

Відповідальний за випуск: Н. І. Моїсєєва, канд. філос. наук, доц.

Зміст

Вступ	5
<i>Змістовний модуль 1 Сучасний стан інформаційного забезпечення галузі. Поняття про бібліографічну інформацію</i>	
Тема 1. Теоретичні основи інформаційного забезпечення енергетичного комплексу України.	7
Тема 2. Система централізованих органів науково-технічної інформації України. Довідково-інформаційне забезпечення фахівців галузі.	10
Тема 3. Організаційно-правові документи, що регулюють діяльність системи науково-технічної інформації. Наукова література як джерело інформації. Види наукової літератури.	12
Тема 4. Сучасна система пошуку та оброблення інформації. Основи інформаційного пошуку. Аналітико-синтетична обробка документів.	16
<i>Змістовний модуль 2. Єдиний інформаційний простір України</i>	
Тема 5. Електронні бібліотеки та архіви відкритого доступу. Репозитарій ДБТУ, Національний репозитарій академічних текстів NRAT. Відкриті освітні ресурси (OER).	17
Тема 6. Ресурси Інтернет. Вітчизняні та міжнародні бази даних . Інформаційне забезпечення в науковому дослідженні. Наукові БД Scopus, Web of Science, Springer Link, EBSCO, Wiley	21
Тема 7. Пошукові системи наукової інформації. Спеціалізовані наукові соціальні мережі. Академічна доброчесність. Сервіси Unicheck, Starike Plagiarism	22

Вступ

Знання з бібліографії завжди мали важливе значення у науковій діяльності фахівців різних галузей науки. Здійснювати пошук джерельної бази, правильний добір та опис використаних джерел при підготовці тез доповідей, статей, розділів наукової роботи без знання відповідної інформації про особливості роботи бібліотек – складно. Важливого значення для наукової роботи набуває вміння грамотно цитувати, анотувати, редагувати різні типи видань, складати наукові описи, огляди, тощо.

Мета курсу полягає у вивченні низки ключових теоретичних понять, категорій, тенденцій і сучасних можливостей інформаційного пошуку; розгляд основних джерел отримання галузевої інформації, їх особливостей, дотримання правил академічної доброчесності та формування у здобувачів першого бакалаврського рівня комунікаційних навичок.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

0. загальні ключові поняття про бібліографічну інформацію;
 - бібліографічні ресурси (продукція) та їхні види;
 - поняття інформації її види і класифікацію;
0. сучасні системи пошуку та оброблення інформації;
 - технології пошуку й добору джерел інформації;
 - нормативно-правові акти, що регулюють інформаційну діяльність в Україні;
 - методи вивчення інформаційних потреб фахівців галузі;
 - національні та світові інформаційні ресурси в галузі агропромислової сфери;
 - сучасний стан та основи створення інформаційних систем і використання нових інформаційних технологій переробки інформації;
 - напрями розвитку єдиного освітнього інформаційного середовища держави.

□ □ **вміти:**

0. формувати теоретичні знання про інформацію;
- оцінювати сучасний стан, структуру та тенденції розвитку вітчизняної системи галузевої інформації;
 - самостійно орієнтуватися в інформаційних потоках інформації;
 - аналізувати законодавчі акти, що регулюють інформаційну діяльність в Україні;
 - демонструвати базові навички роботи з мережею Internet та галузевими ресурсами;
 - здійснювати пошук, зберігання та розповсюдження інформації про агропромислову сферу виробництва;
 - застосовувати методи аналітико-синтетичної переробки, зберігання та поширення інформації;
 - користуватися навчальною, довідковою, нормативною, науковою літературою для вирішення професійних завдань;
 - проводити оцінку достовірності та об'єктивності інформації енергетичної сфери виробництва країни;
 - досліджувати інформаційні потреби фахівців галузі із застосуванням сучасних методик;
 - здійснювати пошук необхідної галузевої інформації в національних та світових базах даних;
 - знати стилі, правила і вимоги при цитуванні;
 - орієнтуватися в принципах організації роботи бібліотек в Україні та за межами її держави

Змістовий модуль 1. Сучасний стан інформаційного забезпечення галузі. Поняття про бібліографічну інформацію.

Тема 1. Теоретичні основи інформаційного забезпечення енергетичного комплексу України.

Поняття «інформація» визнається одним з найважливіших понять в сучасній філософії, теоретичних та прикладних науках, в науках про управління, при проектуванні й експлуатації технічних та інших систем, дослідники не можуть сьогодні підібрати для нього однозначного трактування.

Науково-технічна інформація — документовані чи публічно оголошені відомості про вітчизняні та закордонні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані у процесі науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Науково-технічна інформація є суспільним надбанням, необхідною умовою продуктивної інтелектуальної діяльності, зокрема наукової і технічної творчості. Науково-технічна інформація, що є продуктом інтелектуальної творчої праці, становить об'єкт права інтелектуальної власності, а відносини щодо її придбання, зберігання, переробки, використання і поширення регулюються чинним законодавством.

Основними постачальниками науково-технічної інформації є науково-методичні і науково-технічні центри аграрної науки.

Організаційна структура системи інформаційно-консультаційного забезпечення галузі: представлена державним, регіональним, районним рівнем інформації та особлива група: споживачі галузевої інформації і послуг.

Усі джерела інформації поділяють на відкриті та закриті. До відкритих джерел інформації відносять: міжособистісні джерела, опосередковані джерела.

Міжособистісні джерела — це джерела інформації, до яких належать міжособистісні контакти на різних рівнях представництва, тобто міжособисті контакти представників зовнішньої політики, відомств, керівництв відповідних відомств за усіма напрямками співробітництва, а також дипломатичні контакти і контакти, представлені в державі в рамках міжнародних форумів (організацій).

Опосередковані джерела — це джерела інформації, які виступають посередником між конкретним джерелом інформації та суб'єктами міжнародних відносин. До них відносять: засоби масової комунікації, електронні засоби комунікації, інформаційні центри, архіви, бібліотеки та інші джерела збереження інформації. Опосередковані джерела, в свою чергу, поділяються на офіційні та неофіційні.

Офіційним джерелом інформації про стан країни на міжнародній арені є Президент країни та Міністр закордонних справ. До офіційних джерел відносять також органи державної статистики, інформаційно-аналітичні структури із окремих сфер міжнародного співробітництва, установи соціальної політики і праці, демографічні відомства, промислові концерни (представництва), окремі відомства, які належать до джерел конфіденційної інформації.

Неофіційні джерела — це громадські організації та рухи, політичні партії, політичні структури, соціологічні установи, альтернативні засоби масової комунікації, а також незалежні інформаційно-аналітичні центри, які створюють суб'єктивні оціночні прогнози.

Первинні джерела інформації містять результати наукової, виробничої, творчої діяльності, відображають факти, які були отримані а процесі проведених досліджень.

Первинні документи створюють автори — науковці, письменники, журналісти, педагоги, композитори, художники і т. д.

Результати своєї діяльності вони представляють у формі монографій, статей, підручників, літературних, музичних та інших творів.

Вторинні джерела інформації – це результат певної обробки (аналітико-синтетичної та логічної) одного чи кількох первинних документів з метою пристосування інформації до інформаційних потреб споживача.

Вторинні (інформаційні) документи містять систематизовані відомості про первинні документи (опубліковані чи неопубліковані) або результат аналізу і синтезу даних, що містяться у першоджерелах (бібліографічні, реферативні, оглядово-аналітичні документи)

Інформаційний потік — стабільний рух інформації, спрямований від джерела інформації до отримувача, визначений функціональними зв'язками між ними. Вивчення потоків науково-технічної інформації дає можливість планувати і керувати розвитком науки, прогнозувати тенденції розвитку науково-інформаційної діяльності та вдосконалювати її.

Документний потік – це рух документів у процесі їх виробництва, розповсюдження та використання в суспільстві, тобто сукупність розподілених у часі й просторі документів, які рухаються комунікаційними каналами від створювачів до користувачів.

Документний потік постійно поповнюється новими документами, тому є унікальним способом накопичення повідомлень про навколишній світ.

Рекомендована література

1. Артемчик Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. Методика організації науково-дослідної роботи. – К., 2012. – 242с.

2. Документно-інформаційне забезпечення сучасної професійної комунікації: навч. посібник / А. Є. Прилуцька, О. О. Карпенко, Н. І. Парафійник, О. В. Медведь / за загальн. ред. А. Є. Прилуцької. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2016. – 349с.

3. Давидова І. О. Ринок інформаційних продуктів та послуг [Текст] : навч. посібник / І. О. Давидова ; М-во культури України, М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харк. держ. акад. культури. – Х. : НТМТ, 2012. – 157 с.

4. Інформаційно-бібліотечний пошук: : метод. вказ. для самостійного вивчення дисципліни слухачів магістратури денної форми навч. спеціальностей: 133 Галузеве машинобудування, 205 Лісове господарство, 208 Агроінженерія / Харк. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка; упоряд. Н. М. Ніколаєнко. – Харків : [б. в.], 2018. – 16 с.

5 . Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності [Текст] / Проект сприяння акад. доброчесності ; упоряд.: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв. - Київ: [б. в.], 2018. – 41 с.

6. Палеха Ю. І. Інформаційна культура особи, суспільства, організації: монографія. – Київ, Видавництво Ліра-К, 2022, 404с.

7. Палеха Ю. І., Палеха О.Ю., Горбань Ю.І. Інформаційна культура: навч. посіб./ за аг. Ред.. проф.. Палехи Ю.І. – Київ, Видавництво Ліра-К, 2022, 400с.

8. Про інформацію: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48.

9. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, затверджена Розпорядженням КМУ від 15.05.2013р. №386 – Р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

11. Шаравара Т. О. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами: навч.посіб. / Т. О.Шаравара . – К. : Видавництво Ліра-К, 2016. – 256

Питання для дискусії:

1. Поняття терміну «Інформація»
- 2.Зміст терміну «Науково-технічна інформація»
3. Характеристика галузей енергетичного комплексу України
- 4.Класифікація джерел інформації

Тема 2. Система централізованих органів науково-технічної інформації України. Довідково-інформаційне забезпечення фахівців галузі.

Система централізованих органів науково-технічної інформації

1. Всеукраїнські державні організації , фонди , комітети

- Державна служба з електронного урядування, Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації з питань реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

- Український інститут науково-технічної експертизи та інформації (УкрІНТЕІ).

- Державна науково-технічна бібліотека України

- НБУ ім. В. Вернадського

2. Центральний державний науково-технічний архів України

3. Регіональні органи науково-технічної інформації

- (Харків) ХЦНТІ, бібліотеки ЗВО , НДІ.

3. Центральний державний науково-технічний архів України

Організація інформаційної діяльності **централізованих органів**

науково-технічної інформації України:

- поширення інформації для користувачів, що необхідна для вирішення управлінських, науково-виробничих та інших питань, що виникають у процесі діяльності. У зв'язку з цим інформація має відповідати основним вимогам, серед яких:

- точність означає, що дані повинні мати однозначний зміст і не припускати різних тлумачень;

- періодичність вимагає своєчасного періодичного надходження інформації у відповідний структурний підрозділ чи до конкретного співробітника;

- повнота означає, що кількість інформації повинна бути достатньою для оцінки ситуації і прийняття рішення на певному рівні в управлінні;

- корисність вимагає, щоб інформація не містила даних, які непотрібні для вирішення проблем управління;

- доступність полягає в тому, щоб інформація подавалася в такому вигляді, який не потребує додаткової переробки та не утруднює процес прийняття рішення.

Питання для дискусії:

1. Організаційна побудова сучасної системи інформаційного забезпечення України
2. Характеристика основних функцій сучасної системи інформаційного забезпечення України.

Рекомендована література

1. Артемчик Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. Методика організації науково-дослідної роботи. – К., 2012. – 242с.
2. Документно-інформаційне забезпечення сучасної професійної комунікації: навч. посібник / А. Є. Прилуцька, О. О. Карпенко, Н. І. Парафійник, О. В. Медведь / за загальн. ред. А. Є. Прилуцької. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2016. – 349с.
3. Давидова І. О. Ринок інформаційних продуктів та послуг [Текст] : навч. посібник / І. О. Давидова ; М-во культури України, М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харк. держ. акад. культури. – Х. : НТМТ, 2012. – 157 с.
4. Інформаційно-бібліотечний пошук: : метод. вказ. для самостійного вивчення дисципліни слухачів магістратури денної форми навч. спеціальностей: 133 Галузеве машинобудування, 205 Лісове господарство, 208 Агроінженерія / Харк. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка ; упоряд. Н. М. Ніколаєнко. – Харків : [б. в.], 2018. – 16 с.
- 5 6. Про інформацію: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48.
6. Шаравара Т. О. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами: навч. посіб. / Т. О. Шаравара . – К. : Видавництво Ліра-К, 2016. – 256

Сайти галузевих установ

1. Міністерство енергетики України. – Режим доступу: <https://mev.gov.ua/>
2. Українська енергетика. – Режим доступу: <https://ua-energy.org/>

3. Інститут загальної енергетики НАН України. – Режим доступу: <https://ienenergy.kiev.ua/>

4. Інститут відновлювальної енергетики НАН України. – Режим доступу: https://www.ive.org.ua/?page_id=6&lang=uk

Тема 3. Організаційно-правові документи, що регулюють діяльність системи науково-технічної інформації. Наукова література як джерело інформації. Види наукової літератури.

Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність системи інформаційного України.

- Конституція України (Ст .34 використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір).
- Закону України «Про інформацію» Ст. 4-9 № 1774-VIII(91774-17) від 06.12.2016р.зі змінами
- Закон України «Про науково-технічну інформацію», № 1170-VII від 27.03.2014р. зі змінами
- Закон України «Про науково та науково-технічну діяльність», [№ 922-VIII від 25.12.2015р.](#) зі змінами,
 - Закон України « Про доступ до публічної інформації» №319-VIII від 09.04. 2015р.
 - Закон України «Про Національну програму інформатизації» № 2684-III від 13.09.2001р.. зі змінами
 - Законодавчі акти про окремі галузі, види, форми і засоби інформації.–

Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність енергетичних підприємств України:

- Кодекси України (Господарський, Цивільний);
- Проєкт енергетичної стратегії України на період до 2035 року <https://ips.ligazakon.net/document/NT1202>
- Закони України, укази Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами інших органів державної влади та

органів місцевого самоврядування, а також спеціальними нормативними актами.

- Комплексна державна програма енергозбереження України (1997р. чинна)
- Регіональні програми енергоефективності (по областях України)
- Програми державної підтримки галузі: поточний рік
- Програма діяльності Уряду
- Сектор відновлюваної енергетики України до, під час та після війни (<https://razumkov.org.ua/statti/sekto-vidnovlyuvanoyi-energetyky-ukrayiny-do-pid-chas-ta-pislya-viyny>)

Програми діяльності Кабінету Міністрів України

Споживачі агроінформації

Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування (сільські селищні ради), державні підприємства, приватні підприємства, господарські товариства, виробничі та обслуговуючі кооперативи, виробники енергетичного обладнання, техніки.

Особлива група споживачів інформації – науковці, аспіранти, викладачі, студенти

Інформаційна потреба (або ж потреба в інформації) — це інформація, яку людина чи організація має одержати, щоб ефективно виконувати свою роботу, позитивно розв'язати якусь проблему або успішно задовольнити приватний інтерес чи хобі. Потреба в інформації виникає через необхідність ліквідувати дефіцит певних знань, свого роду аномальний етап процесу пізнання. Часто люди не одразу можуть чітко сформулювати свою інформаційну потребу. Коли перед ними стоїть якась проблема, вони шукають потрібну інформацію, паралельно збираючи багато інформаційного шуму.

Інформаційна підтримка – це процес інформаційного забезпечення, орієнтований на користувачів інформації, зайнятих управлінням складними

об'єктами. Інформаційна підтримка використовується при підготовці і реалізації управлінських рішень

Функції інформаційної підтримки

1. функція пошуку даних 2. функція оперативної поінформованості;
3. дослідницька; 4. ознайомча функція; 5. стимулююча функція.

Методи вивчення інформаційних потреб фахівців галузі.

У залежності від джерела відомостей про інформаційні потреби методи вивчення поділяють на прямі і непрямі.

Засіб прояву інформаційної потреби – інформаційний запит. Інформаційний запит – сформульована природною мовою в письмовій або усній формі усвідомлена вимога фахівця, організації, установи, що частково відтворює їхні потреби і спрямована до аналітика для одержання необхідних синтезованих відомостей, фактографічних даних.

У рамках специфічної діяльності користувачів інформаційні запити можна розділити на: концептуальні, аналітичні, документальні, фактографічні, адресні, методико-організаційні.

Рекомендована література

1. Артемчик Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. Методика організації науково-дослідної роботи. – К., 2012. – 242с.

2. Документно-інформаційне забезпечення сучасної професійної комунікації: навч. посібник / А. Є. Прилуцька, О. О. Карпенко, Н. І. Парафійник, О. В. Медведь / за загальн. ред. А. Є. Прилуцької. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2016. – 349с.

3. Давидова І. О. Ринок інформаційних продуктів та послуг [Текст] : навч. посібник / І. О. Давидова ; М-во культури України, М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харк. держ. акад. культури. – Х. : НТМТ, 2012. – 157 с.

4. Інформаційно-бібліотечний пошук: : метод. вказ. для самостійного вивчення дисципліни слухачів магістратури денної форми навч. спеціальностей: 133 Галузеве машинобудування, 205 Лісове господарство,

208 Агроінженерія / Харк. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка ;
упоряд. Н. М. Ніколаєнко. – Харків : [б. в.], 2018. – 16 с.

5 6. Про інформацію: Закон України // Відомості Верховної Ради
України. – 1992. – № 48.

7. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні,
затверджена Розпорядженням КМУ від 15.05.2013р. №386 – Р. [Електронний
ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

8. Шаравара Т. О. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними
ресурсами: навч. посіб. / Т. О. Шаравара . – К. : Видавництво Ліра-К, 2016. –
256с.

**Тема 4. Сучасна система пошуку та оброблення інформації. Основи
інформаційного пошуку. Аналітико-синтетична обробка документів.**
Поняття інформаційного пошуку та аналізу інформації. Технологія пошуку і
добору джерел. Інформаційно-пошукові мови. Види каталогів. Аналітико-
синтетична обробка документів.

Бібліографічний опис та його обов'язкові елементи. Сучасні стандарти
бібліографічного опису. Бібліографічний відбір та критерії відбору
інформації.

Питання для дискусії:

1. Проаналізуйте форми бібліографічної інформації
 - Опишіть функції бібліографічного опису.
 - Розкрийте тему «Бібліографічний опис електронних документів»

Практичні завдання

1. Правильно оформіть опис наступних джерел:
 - Стаття Бойко Андрія «Математичне моделювання у дослідженні
надійності складної техніки», надрукована у збірнику наукових праць
«Технічний сервіс агропромислового, лісового та транспортного комплексів»
у Харкові в 2018р., номер 8, на сторінках 38-43.

• Навчальний посібник «Агроінженерія» за редакцією Онищенка І. Б., виданий у 2016 році у Києві, видавництвом «Академія» на 260 сторінках.

2. За різними критеріями доберіть список джерел до теми «Дослідження інформаційних потоків в управлінні режимами інтелектуальних електросистем»

Рекомендована література:

1. Власова Г. В. Аналітико-синтетична переробка інформації [Електронний ресурс] : навч. посібник / Г. В. Власова, В. І. Лутовинова, Л. І. Титова. – Київ : ДАКККиМ, 2006. – 290 с. - Режим доступу: <http://kist.ntu.edu.ua/textDZ/aspI.pdf>
1. ДСТУ 7448-2013. Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. – На заміну ГОСТ 7.26-80 ; чинний з 2014.07.01. – Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. – 46 с.
2. ДСТУ ГОСТ 7.1 2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : чинний з 2007-07-01. – Київ : Держспоживстандарт України, 2007. – 47 с.
3. Швецова-Водка Г. М. Вступ до бібліографознавства : навч. посібник для студентів напряму 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» / Г. М. Швецова-Водка ; Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – 3-тє вид., випр. та доп. – Рівне, 2011. – 231 с.

Змістовний модуль 2 Єдиний інформаційний простір України

Тема 5. Електронні бібліотеки та архіви відкритого доступу. Репозитарій ДБТУ, Національний репозитарій академічних текстів NRAT. Відкриті освітні ресурси (OER).

Єдиний інформаційний простір — це сукупність баз і банків даних, технологій їх ведення та використання, інформаційно-телекомунікаційних систем і мереж, що функціонують на основі єдиних принципів і за

загальними правилами, що забезпечує інформаційну взаємодію організацій і громадян, а також задоволення їх інформаційних потреб.

Головні компоненти інформаційного простору – інформаційні ресурси, що містять дані, відомості та знання, зафіксовані на відповідних носіях інформації;

Організаційні структури, що забезпечують функціонування та розвиток єдиного інформаційного простору, зокрема, збір, обробку, зберігання, розповсюдження, пошук і передачу інформації;

Засоби інформаційної взаємодії громадян і організацій, що забезпечують їм доступ до інформаційних ресурсів на основі відповідних інформаційних технологій, що включають програмно-технічні засоби і організаційно-нормативні документи.

Об'єктами інформаційного простору є :друковані засоби масової інформації (газети, журнали, книговидавання); електронні засоби масової інформації (телебачення, радіо, Інтернет);інформаційне право; інформаційна безпека.

Основні переваги від використання друкованих видань порівняно з іншими джерелами інформації такі: широта змістовної (тематичної) різноманітності повідомлень; подача великих обсягів повідомлень; можливість повторного (багаторазового) використання повідомлень адресатом; доступність великих масивів друкованої інформації, у тому числі завдяки наявності розвинутої мережі різноманітних посередників (продавців періодичних і неперіодичних видань, публічних бібліотек тощо);можливість швидкого копіювання значних обсягів інформації;відносна дешевизна.

Недоліки - оперативність подачі інформації

Об'єкти інформаційного простору: електронні засоби масової інформації (телебачення, радіо, Інтернет).

Основною конкурентною перевагою електронних джерел інформації є оперативність, а радіо і телебачення — ще й масовість.

Ще однією перевагою телебачення і певною мірою Internet є можливість трансляції не лише аудіо-, а й візуальної інформації.

АЛЕ радіо і телебачення значно гірше, ніж друковані джерела інформації. Друковані джерела пристосовані до подачі аналітичної інформації, що вимагає від користувача абстрактного мислення та можливості зосередитись на певних частинах повідомлення.

Переваги Інтернету з позицій отримувача інформації:

- можливість оперативного доступу до великих масивів різноманітних повідомлень;
- поєднання можливості повторного (багаторазового) використання повідомлень з можливостями сприйняття широкого спектра візуальних повідомлень, що підвищує ефективність її засвоєння;
- можливість оперативної обробки знайдених повідомлень (копіювання, компоновка, підготовка змістовно нових повідомлень, тиражування тощо).

Переваги мережі Інтернет з точки зору відправника повідомлень:

- потенційна можливість охоплення великої аудиторії;
- висока оперативність передачі повідомлень;
- можливість використання широкого спектра візуальних символів з метою підвищення ефективності впливу на аудиторію;
- можливість забезпечення оперативного зворотного зв'язку.

Недоліки й обмеження у використанні Інтернету можна поділити на два типи

- інформаційно-організаційні
- фінансові

Електронні бібліотеки та архіви відкритого доступу

Електронна бібліотека або «цифрова бібліотека» – сукупність матеріалів, що зберігаються в електронній (цифровій) формі, доступ до яких здійснюється за допомогою комп'ютерної техніки.

Із загалу електронних бібліотек виділяють академічні (наукові) репозитарії та електронні архіви.

Академічні репозитарії – зібрання матеріалів наукових установ (книжки, статті, дисертації, тези тощо).

Електронні архіви на доповнення до традиційних об'єктів зберігання, містять електронні матеріали та їх описи, що дає змогу значно полегшити роботу з цими матеріалами.

Національний репозитарій академічних текстів HRAT.
<https://nrat.ukrintei.ua/>

Національний репозитарій — загальнодержавна розподілена електронна база даних, в якій накопичуються, зберігаються і систематизуються академічні тексти. Призначення Національного репозитарію – зробити максимально доступною для суспільства наукову інформацію України і світу, що сприятиме розвитку освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, шляхом поліпшення доступу до академічних текстів та сприяння академічній доброчесності.

Open Ukrainian Citation Index (OUCI) <https://ouci.dntb.gov.ua>— це пошукова система і база даних наукових цитувань, які надходять від усіх видань, що використовують сервіс Cited-by від Crossref та підтримують Initiative for Open Citations. OUCI покликаний спростити пошук наукових публікацій, привернути увагу редакцій до проблеми повноти та якості метаданих українських наукових видань, покращити представлення українських наукових видань у спеціалізованих пошукових системах (наприклад, Dimensions, Lens.org, 1findr, Scilit), що може розширити їхню читацьку аудиторію, дозволить бібліOMETристам вільно вивчати зв'язки між авторами та документами з різних наукових дисциплін, зокрема, в галузі суспільних та гуманітарних наук.

Відкриті освітні ресурси (Open Educational Resources, OER) – це матеріали для викладання (*teaching*), навчання (*learning*) та досліджень (*research*) в будь-якому форматі й на будь-якому носії (цифровому або іншому), які знаходяться в суспільному надбанні або охороняються авторським правом, видані за відкритою ліцензією, котра дозволяє

безкоштовний доступ, повторне використання, перепрофілювання, адаптацію та поширення іншими способами без обмежень або з лімітованими обмеженнями. Використання відкритих технічних стандартів покращує доступ та потенціал повторного використання.

Рекомендована література:

1. Гавриш Н. Галузеві бібліотечно-інформаційні ресурси як комунікаційні засоби [Електронний ресурс] / Н. Гавриш // Вісник Книжкової палати. – 2012. – № 4. – С. 17-22
2. Давидова І. О. Ринок інформаційних продуктів та послуг : навч. посібник / І. О. Давидова. – Харків : НТМТ, 2012. – 157 с.
3. Сайт Наукової бібліотеки ДБТУ.– режим доступу <https://library.btu.kharkov.ua/>

Тема 6. Ресурси Інтернет. Вітчизняні та міжнародні бази даних . Інформаційне забезпечення в науковому дослідженні. Наукові БД Scopus, Web of Science, Springer Link, EBSCO, Wiley.

Джерела наукової інформації. Наукова література як джерело інформації. Види наукової продукції. Наукові БД (Scopus, Web of Science, Google Scholar). Організація роботи з науковою літературою. Структура наукового документа.

1. EBSCO – Режим доступу <http://www.ebsco.com/>
2. DOAJ: Directory of Open Access Journals. – Режим доступу: <http://www.doaj.org/>
3. Scopus :сайт. – Режим доступу:<http://elsevierscience.ru/products/scopus/>
4. Web of Science : сайт. – Режим доступу: <https://clarivate.com/products/web-of-science/>
5. Google Scholar : сайт. – Режим доступу: <https://scholar.google.com.ua/>

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Охарактеризуйте вимоги до обчислення наукової інформації.
2. Обґрунтуйте головні етапи роботи з науковою літературою, пов'язаною виключно з вашою науковою темою дослідження.
3. Детально опишіть такий вид наукової літератури , як монографія, у чому його сутність та відмінність від інших видів наукової літератури.

4. Висвітліть вимоги до наукової статті.

Рекомендована література:

1. Демківський А. В. Основи методології наукових досліджень: навч. посібник / А. В. Демківський, П. І. Безус. – Київ : Академія муніципального управління, 2012. – 212 с.

2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / О. В. Крушельницька. – Київ : Кондор, 2003. – 192 с.

3. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідної діяльності: підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – Київ : Знання-прес, 2002. – 296 с.

4. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2011. – 179 с.

Тема 7. Пошукові системи наукової інформації. Спеціалізовані наукові соціальні мережі. Академічна доброчесність. Сервіси Unicheck, Starike Plagiarism

Пошукові системи наукової інформації

1. Google Scholar - інформаційно-пошукова система, орієнтована на пошук наукової літератури за різними галузями знань. науковими організаціями; модифікація Google.
2. BASE: (Білефельдська наукова пошукова система) - одна з найбільш об'ємних пошукових систем у світі, особливо для академічних веб-ресурсів.
3. OAIster - зведений каталог мільйонів записів, представляє відкритий доступ до цифрових ресурсів.-liMH (the Olien Archives Initiative lirotocol for Metadata Harvesting).
4. Scimago Journal & Country Rank - аналітичний портал, на якому представлені наукові показники по журналах та країнах. WorldWideScience.org – глобальна наукова пошукова система, яка здійснює пошук інформації по національних та міжнародних наукових базах даних та порталах
5. DuckDuckGo – пошукова система з відкритим кодом, яка використовує інформацію з багатьох джерел для надання точних та різноманітних результатів.
6. EconBiz (Virtual Library for Economics and Business Studies) - пошуковий портал з економіки, створений спільно Німецькою

національною економічною бібліотекою та Кельнською університетською та міською бібліотекою.

7. EULER search engine - портал з математики надає доступ до баз даних Бібліотеки голландського національного дослідницького центру з математики та інформатики, математичного холдингу.
8. FreeFulliDF - пошукова система електронних ресурсів в галузі медицини, біології, хімії, фізики, матеріалознавства та економіки.
9. Metasearch Search Engine - сервіс пошуку (діє від 1998 р.) у понад 300 світових журналах та виданнях у галузі управління, економіки, інформатики, техніки, освіти, спорту, мистецтва тощо.
10. RefSeek – пошукова система для студентів та дослідників, проводить пошук серед веб-сторінок, книг, енциклопедій, журналів і газет.
11. Science.gov - онлайнова пошукова система, що охоплює більш ніж 60 баз даних та понад 2200 окремих сайтів з 15 федеральних агентств
12. ScienceResearch.com - наукова пошукова система, яка здійснює повнотекстовий пошук у журналах багатьох великих наукових видавництв.
13. CrossRef - це об'єднання видавців наукових публікацій (журналів, монографій, збірників матеріалів конференцій), створене з метою розробки та підтримки всесвітньої високотехнологічної інфраструктури наукових комунікацій.
14. Web of Science – на сьогодні на платформі Web of Science розташовано 15 баз даних, що створюються як компанією Clarivate Analytics так і її партнерами. Загалом на платформі індексується більше 33 тисяч видань .
15. Scopus - це бібліографічна і реферативна база даних та інструмент для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. Open Ukrainian Citation Index (OUCI) — це пошукова система і база даних наукових цитувань, які надходять від усіх видань, що використовують сервіс Cited-by від Crossref та підтримують Initiative for Olien Citations. OASIS - Система Інтегрованого пошуку по відкритим джерелам інформації.
16. OERSI (Open Educational Resources Search Index) - пошуковий індекс відкритих освітніх ресурсів серед закладів вищої освіти.

Наукові соціальні мережі

- **Scientific Social Community** – українська наукова соціальна мережа
- **Mendeley** – соціальна мережа для вчених, яка дозволяє зберігати та переглядати наукові праці у форматі PDF керування бібліографічною інформацією. Academia.edu – соціальна мережа для співпраці вчених
- **ResearchGate** – міжнародна соціальна мережа англійською мовою, створена для сприяння науковим дослідженням. ResearchGate містить веб-інструменти, такі як семантичний пошук, обмін файлами, спільне

користування базою публікацій, форуми, методологічні дискусії, групи тощо.

Сервіси Unicheck, Starike Plagiarism

Unicheck — платний онлайн-сервіс пошуку плагіату, який перевіряє текстові документи на наявність запозичених частин тексту з відкритих джерел в Інтернеті чи внутрішньої бази документів користувача

StrikePlagiarism.com <http://strikeplagiarism.com/uk/> - антиплагіатна інтернет-система, яка автоматично перевіряє оригінальність тексту. У системи простий і зручний для користування інтерфейс. Документи можна завантажувати в систему в багатьох популярних форматах (DOC, ODT, TXT, PDF), відсутні обмеження на обсяг документу. Текст порівнюється з ресурсами інтернету та базою даних системи.

Академічна доброчесність це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності. Порушення академічної доброчесності. Академічний плагіат. Фабрикація. Обман. Списування. Хабарництво. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. Оформлення списку використаних джерел. Академічне письмо.

Рекомендована література:

1. Сайти провідних бібліотек України і світу.

Практичні завдання:

2. За допомогою електронних пошукових ресурсів підготуйте список рекомендованої літератури за темою: «Сутність, види і завдання самостійної роботи здобувача вищої освіти»

3. Використовуючи сучасні методи пошуку, доберіть 50 джерел за темою вашої наукової роботи. Визначте виключно вузькі аспекти теми, добираючи джерела: фахові статті, монографії, матеріали конференцій, тощо.

4. Випишіть відомі наукові школи, сформовані у вашому навчальному закладі та поясніть значення їх наукових напрацювань.

Питання для дискусії:

1. Поняття «академічна доброчесність»
2. Що таке плагіат? Різновиди плагіату?
3. Які стилі цитувань існують у світовій практиці?
4. Як робити посилання?
5. Юридична відповідальність за плагіат в Україні.
6. Етична відповідальність за плагіат
7. Правила оформлення списку використаних джерел в дисертації

Рекомендована література:

1. Закон України про освіту [№ 2145-VIII від 5 верес. 2017 р.] / Верховна Рада України. – Київ : Парламентське вид-во, 2017. – 128 с.

2. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII // Голос України. – 2017. – 27 верес. (N 178/179). – С. 10-22 ; Урядовий кур'єр. – 2017. – 4 жовт. (№ 186). – С. 9-19 ; Офіційний вісник України. – 2017. – № 78. – С. 7-84.

3. Про авторське право і суміжні права [Електронний ресурс] : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII (із змінами). – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page4>

4. Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів [Електронний ресурс] : наказ МОН України від 22 липня 2015 р. № 885/27330. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0885-15>

5. Вимоги до оформлення дисертації : затверджено наказом МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 // Офіційний вісник України. – 2017. – № 20. – С. 136-141.

6. Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти [Електронний ресурс] : лист М-ва освіти і науки України від 24 жовтня 2017 р. № 1/9-565. – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-10-26/8150/565.pdf>

7. ДСТУ 8302-2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання [Електронний ресурс]. – Уведено вперше ; чинний з 2016-07-01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 16 с. (Національний стандарт України). – Режим доступу : <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>

8. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання [Електронний ресурс]. – На заміну ДСТУ 3008–95 ; чинний з 2015–06–15. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – III, 31 с. (Національний стандарт України). – Режим доступу : http://udhtu.edu.ua/public/userfiles/file/dsty_3008_2015.PDF

Видання з фонду Наукової бібліотеки та Інтернет-ресурси

9. Академічне письмо та оформлення публікацій [Електронний ресурс] // БібліоСинергія : проект УБА. – Електрон. дані. – Київ, © Бібліосинергія, 2016. – Режим доступу : <http://bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1> (дата звернення: 14.02.2018). – Заголовок з екрана.

10. Аналітична довідка за результатами досліджень практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Київ, 2016. – 41 с. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/content/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2016/08/09/academichna-dobrochesnist.pdf>. – Назва з екрана.

11. Афанасьєва К. Явище академічного плагіату: витоки та шляхи боротьби / К. Афанасьєва // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 6. – С. 86-91.

12. Бойко Р. В. Без компіляцій і плагіату! (Про юридичні аспекти попередження незаконних запозичень у дисертаційних дослідженнях) / Р. В. Бойко, М. О. Фролов // Бюлетень Вищої Атестаційної комісії України. – 2008. – N 12. – С. 11-12.

13. Галата С. "Ведмежі послуги": дорого / С. Галата // Освіта України. – 2017. – N 18/19(15 трав.) – С. 10-11.

14. Дикань С. А. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання / С. А. Дикань // Безпека життєдіяльності. – 2007. – N 5. – С. 16-20.

15. Загірняк М. В. Забезпечення конкурентоспроможності наукових досліджень через підвищення рівня наукових видань / М. В. Загірняк, С. А. Сергієнко // Педагогіка і психологія. – 2013. – № 2. – С. 72-78.

16. Загірняк М. Запровадження національного індексу цитування як важливий елемент ранжування вищих навчальних закладів на шляху якості та їх визнання у світі / М. Загірняк, С. Сергієнко // Педагогіка і психологія. – 2010. – N 2. – С. 120-129.

17. Использование информационных систем при оценке качества квалификационных работ / Л. Н. Скаковская [и др.] // Высшее образование в России. – 2015. – N 5. – С. 110-114.

18. Карпенко О. М. Роботизация мультикритериального анализа текстов письменных работ / О. М. Карпенко // Дистанционное и виртуальное обучение. – 2015. – N 10. – С. 56-71.

19. Киричок І. В. Місія вузівської бібліотеки у сприянні академічній доброчесності [Електронний ресурс] / І. В. Киричок, Т. Б. Павленко. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://conf.nlu.edu.ua/bis-2016/paper/viewFile/3913/600>. – Назва з екрана.

20. Методы совершенствования программных средств выявления плагиата / А. В. Слива [и др.] // Дистанционное и виртуальное обучение. – 2015. – N 7. – С. 92-99.

21. Навчання студентів академічній доброчесності у бібліотеці ВНЗ [Електронний ресурс] : метод. поради / авт.-уклад.: Л. В. Савенкова,

С. О. Чуканова ; ред. колегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська ; Українська бібліотечна асоціація. – Електрон. дані. – Київ : УБА, 2016. – 39 с. – Режим доступу : http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10872/Chukanova_Navchannia_studentiv_akademichnii_dobrochesnosti_u_bibliotetsi_VNZ.pdf?sequence=1. – Назва з екрана.

22. Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського [Електронний ресурс] : затверджено наказом Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського 29 вересня 2016 р. №152 од. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://vspu.edu.ua/content/position/pol7.pdf>. – Назва з екрана.

23. Полоцька О. О. Аналіз стану обізнаності студентів класичного університету з питань академічної та наукової доброчесності / О. О. Полоцька // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Харків : УІПА, 2016. – Вип. 50-51. – С. 356-362.

24. Порало І. В. Інтелектуальний капітал України в полоні плагіату / І. В. Порало // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2009. – N 4. – С. 89-97.

25. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні [Електронний ресурс] : заходи в рамках проєкту 1 січня 2016 – 31 грудня 2019. – Електрон. дані. – Режим доступу : http://lawfaculty.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/SAIUP-Program-Description-2016-2019_UKR_final.pdf. – Назва з екрана.

26. Роєнко В. Про авторське право в українських наукових періодичних виданнях / В. Роєнко // Інтелектуальна власність. – 2013. – N 10. – С. 17-18.

27. Троцька В. Запобігання та виявлення плагіату у вищій освіті (за матеріалами досліджень у ЄС та Україні) / В. Троцька // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. – № 5. – С. 29-38

28. Чепига М. Академічна нечесність викладачів та студентів: шлях її подолання в Україні / М. Чепига // Вища школа. – 2009. – N 11. – С. 79-91.

29. Штефан О. Плагіат – невід'ємна частина творчості? / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – N 2. – С. 20-29.

30. Штефан, О. Плагіат: поняття, ознаки, відповідальність / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. – N 6. – С. 17-25.

Теми для рефератів

1. Організаційна побудова сучасної системи інформаційного забезпечення України

2. Джерела наукової інформації, їх характеристика

3. Електронна бібліотека. Види електронних бібліотек, їх характеристика

4. Цифровий архів відкритого доступу. Відкриті архіви України. НРАТ.

5. Відкриті освітні ресурси

6. Наукові пошукові системи

5. Ресурси Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського

6. Форми бібліографічної інформації

7. Бібліографічний опис. Бібліографічний опис електронних документів

8. Сайти провідних бібліотек України.

9. Наукометричні БД Scopus, Web of Science

10. Поняття «академічна доброчесність»

11. Плагіат. Юридична та етична відповідальність за плагіат в Україні

12. Стили цитувань у світовій практиці.

13. Правила оформлення списку використаних джерел в кваліфікаційній роботі.

14. Наукові школи, сформовані у ДБТУ та значення їхніх наукових напрацювань.

Навчальне видання

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни

Упорядник:

НІКОЛАЄНКО Наталія Миколаївна

Формат 60x84/16.

Гарнітура Times Nes Roman

Папір для цифрового друку.

Друк ризографічний

ум. друк. арк.

Тираж .

Держаний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44